

Мета курсу:

забезпечити поглиблену теоретичну підготовку фахівця у галузі освіти щодо розуміння особливостей експертної та консультативної діяльності в освіті та сприяти формуванню знань, умінь і навичок з консультування й експертизи з питань розвитку системи освіти; розвиток професійної компетентності управлінця у галузі освіти.

План

Зміст поняття «експертиза». Поняття «експертиза в освіті».

Предмет експертизи.

Види, функції, принципи.

Типологія експертиз.

Загальна характеристика експертної діяльності.

Поняття «експертна діяльність в освіті». Особливості експертної діяльності.

Основні засади експертної діяльності.

Сутність та зміст експертної діяльності. Цілі експертної діяльності в освіті. Головні завдання експертної діяльності в освіті, їх типи.

Об'єкти експертизи в освіті. Суб'єкти експертизи в освіті.

Етика і етикет у професійній діяльності.

Експертиза

Експертиза розглядається, як інструмент управлінської діяльності, що визначає можливості і перспективи реалізації освітнього процесу

Експертиза в освіті

Загалом експертиза в освіті – це перевірка відповідності умов здійснення освітнього процесу, пропонованих освітньою установою, державним і місцевим вимогам у частині будівельних норм і правил, санітарних і гігієнічних норм, охорони здоров'я, обладнання навчальних приміщень, матеріально-технічного забезпечення навчального процесу, освітнього цензу педагогічних працівників.

Експертиза в освіті

С. Л. Братченко вважає, що експертиза – це особливий спосіб вивчення дійсності, який дозволяє побачити та зрозуміти те, що не можна просто виміряти або вирахувати, який здійснюється компетентними та незалежними фахівцями (експерта-ми) і в якому саме суб'єктивній думці та відповідно-му рішенню надається вирішальне значення

Експертиза в освіті

Експертиза в освіті передбачає дослідження фахівцями (експертами) ступеня відповідності педагогічних систем (об'єктів, явищ, процесів) певним нормам, стандартам. Тому названа процедура включає застосування комплексу науково-обґрунтованих, нормативно-правових дій та операцій, необхідних для отримання об'єктивного судження про якість досліджуваного об'єкта

Експертиза та моніторинг

Експертизу часто ототожнюють з моніторингом, діагностикою, аудитом, інспектуванням. Але варто зауважити, що ці поняття мають суттєві відмінності. Зокрема, основне призначення моніторингу полягає у попередженні збоїв у ефективному функціонуванні об'єкта. Моніторинг підтримує функціонування об'єкта, у той час як експертиза підтримує його розвиток (Касьянова О. М., 2014)

Педагогічна експертиза

Педагогічна експертиза - це:

- перевірка і вивчення фахівцями - експертами характеру, продуктів діяльності педагога з метою отримання об'єктивної інформації для оцінки якості, ефективності та результативності його діяльності з поданням мотивованого висновку про рівень професійної кваліфікації педагога і про право займатися цією діяльністю.

сукупність процедур, необхідних для отримання колективної думки у формі експертного судження (або оцінки) про педагогічний об'єкт (явище, процес).

Предмет педагогічної експертизи

Предметом педагогічної експертизи є не встановлення відповідності її результатів яким - небудь нормам, а *сам процес діяльності і його зміни як в області педагогічної діяльності, так і в галузі управління освітніми процесами.*

В експертизі насамперед слід визначити наявність самого процесу змін змісту освіти (нові освітні результати, побачити нові способи організації навчального процесу та взаємодії з учнями

Мета експертизи

Метою експертизи може бути оцінка відповідності концепції конкретної освітньої установи її освітньому середовищу, а також відповідність авторських освітніх програм основній вимозі: створити умови для прояву творчого потенціалу людей, які навчаються, і відповідно для розвитку їх фізичних, пізнавальних і особистих здібностей у процесі їх соціалізації.

Зважаючи на це положення, експертиза повинна проводитися відповідно до певних критеріїв.

Задачі експертизи

Дослідження реальної картини ходу педагогічного процесу;

Аналіз результатів та наслідків педагогічного процесу, в тому числі відстрочених;

Виявлення сильних і слабких сторін конкретного педагогічного процесу;

Визначення перспектив педагогічного процесу;

Підвищення якості педагогічного процесу;

- *Зростання* професійної компетентності педагога;

- *Підвищення* авторитету педагога і престижу педагогічної професії в очах учнів, батьків, суспільства в цілому.

Функції експертизи

гуманістична - розкриває і обґрунтовує унікальність педагогічного досвіду;

соціальна - виявляє значимість інноваційного досвіду, визначає статус педагога;

діагностична;

прогностична;

корекційна;

мотиваційна;

оцінна (контрольно-оцінна);

навчальна.

Функції експертизи

Аналітична – аналіз ситуації у закладі освіти щодо його соціокультурного оточення на державному, регіональному або муніципальному рівнях;

Проективна – надання допомоги педагогічному колективу на етапі розроблення задуму інноваційного проекту та способів його реалізації;

Розвивальна – виявлення потенційних можливостей, проблем, невикористаних ресурсів;

Оцінна – визначення необхідних результатів та їх значимості як у контексті змін, що відбуваються у певному закладі освіти, так і у межах програм розвитку освіти для прийняття управлінських рішень, а також відповідності параметрів, що аналізують й оцінюють, нормативним і сучасним параметрам та вимогам за системою критеріїв, норм оцінювання й технологією;

Консультаційна – надання консультативної допомоги учителям та керівникам навчальних закладів у процесі супроводу реалізації проекту, програми;

Функції експертизи

Рефлексивна – організація усвідомлення колективом певного навчального закладу всього перебігу їхньої діяльності, проблем та її результатів під час внутрішньої та зовнішньої експертиз;

Функція моніторингу – це постійне відстеження експертами перебігу діяльності для визначення відповідності поточного стану справ запланованим; діагностичну, яка спрямована на виявлення стану об'єкта, предмета або явища, причин його відхилень від нормативних, науково-обґрунтованих параметрів, за якими здійснюють їхній аналіз і оцінювання;

Прогностична – визначення перспектив розвитку об'єкта (явища, процесу), якого аналізують та оцінюють, створення відповідного проекту й визначення шляхів його реалізації у практичній діяльності;

Захисна, що забезпечує реалізацію інтересів учнів відповідно до їхніх потреб, інтересів, уподобань та потреб суспільства, наявної парадигми освіти, психогігієни, охорони здоров'я

(Д. А. Іванов та О. М. Касьянова)

Типи педагогічної експертизи

Дослідники виокремлюють 15 типів експертизи, які поділяють на 4 блоки (Макарова О. О., Пальмова О. А., 2011).

Перший блок утворюють форми експертизи, основним джерелом інформації яких є тестування та інші види оцінки:

національні програми оцінювання, основна мета яких полягає у фіксуванні рівня знань, вмінь та навичок учнів або студентів з певних дисциплін;

міжнародні програми оцінювання, прикладами яких є дослідження PISA, TIMSS;

звіти про діяльність школи; системи моніторингу учнів та студентів, які стосуються макрорівнів освітньої системи; внутрішня експертиза на основі зовнішніх оцінок; система іспитів.

Типи педагогічної експертизи

Другий блок представлений двома видами експертизи, які базуються на статистичних управлінських даних (Макарова О. О., Пальмова О. А., 2011): системами управлінської інформації в рамках всієї системи освіти; шкільними системами управлінської інформації, які представляють собою комп'ютерну мережу з базою даних та програмним забезпеченням, які дозволяють зберігати, аналізувати та використовувати дані.

Третій блок – експертиза програм

Четвертий блок - різні форми викладацької експертизи

Типи педагогічної експертизи

Другий блок представлений двома видами експертизи, які базуються на статистичних управлінських даних (Макарова О. О., Пальмова О. А., 2011, с. 28): системами управлінської інформації в рамках всієї системи освіти; шкільними системами управлінської інформації, які представляють собою комп'ютерну мережу з базою даних та про-грамним забезпеченням, які дозволяють зберігати, аналізувати та використовувати дані. Основний недолік подібних систем полягає в її високій вартості; дослідження міжнародних комісій, в склад яких входять експерти з освіти з різних країн, які проводять систематичні дослідження функціонування національної системи освіти; шкільна інспекція та нагляд; внутрішня експертиза школи (або самоекспертиза), яка включає оцінку роботи викладацького складу. Головною слабкою стороною самоекспертизи є її об'єктивність; шкільний аудит, який є на сьогодні малорозповсюдженим; експертиза як складова процесу навчання. Під цією формою експертизи розуміють процес щоденної неформальної оцінки вчителем учнів. Два останні типи експертизи – експертиза про-грам та різні форми викладацької експертизи – не визначаються стосовно джерел інформації, що аналізуються. Висновки. Отже, педагогічну експертизу розглядають як систему досліджень або комплекс науково-дослідних чи аналітичних процедур, спрямованих на поліпшення якості змісту освіти, підвищення професійної компетентності педагогічного колективу, а також підготовки й прийняття компетентного управлінського рішення. Основними функціями експертизи є аналітична, розвивальна, оцінна, консультативна, рефлексивна, контролююча, прогностична та захисна. Існують форми експертизи, • основним джерелом інформації яких є тестування та інші види оцінки; • які базуються на статистичних управлінських даних

Інструменти експертизи

Завдяки розвитку інформаційних технологій та використанню методів статистики і математичного аналізу як інструментів експертизи поширення набув метод групових експертних оцінок. З його допомогою встановлюється відповідність реального освітнього процесу встановленим вимогам, нормам і стандартам. Нині експертиза розглядається, як системне гуманітарне дослідження, що надає можливість більш широкого застосування методів і прийомів аналітичної діяльності.

Експерт в галузі освіти

Тобто, експертом у галузі освіти має стати такий фахівець системи освіти різних напрямів (дошкільна, середня, вища освіта), який спеціалізується на питаннях розвитку освіти на основі сучасних освітніх і управлінських технологій та здатний⁹:

- надавати консультаційну допомогу керівникам всіх рівнів з питань вбудовування проблем освіти в стратегію розвитку регіону;
- здійснювати консультаційний супровід і підтримку процесів розвитку освіти.

Провідна функція експерта

Провідною функцією експерта у галузі освіти є надання консультаційної допомоги різним категоріям осіб, включених в освітній процес: керівникам усіх рівнів (насамперед з питань вбудовування освіти в загальний модернізаційний контекст розвитку держави), педагогам, які впроваджують нові технології, батькам⁷.

Характерні особливості педагогічної експертизи:

- експертиза здійснюється для педагогічно значимих цілей, тобто вона орієнтується на те, щоб на основі аналізу й інтерпретації результатів одержати нову інформацію про те, як поліпшити якість освіти, навчання, виховання й розвитку особистості учня;
- вона надає принципово нову змістову інформацію про якість педагогічної роботи самого вчителя;
- здійснюється за допомогою методів, що органічно вписуються в логіку педагогічної діяльності;
- за допомогою експертизи посилюються контрольні – оцінні функції діяльності вчителя;

Характерні особливості педагогічної експертизи:

- експертиза здійснюється для педагогічно значимих цілей, тобто вона орієнтується на те, щоб на основі аналізу й інтерпретації результатів одержати нову інформацію про те, як поліпшити якість освіти, навчання, виховання й розвитку особистості учня;
- вона надає принципово нову змістову інформацію про якість педагогічної роботи самого вчителя;
- здійснюється за допомогою методів, що органічно вписуються в логіку педагогічної діяльності;
- за допомогою експертизи посилюються контрольні – оцінні функції діяльності вчителя;

Сфери експертизи в галузі освіти

Експертиза навчальних, освітніх прог

Акредитаційна експертиза

Інституційний аудит

Сертифікація педагогів

Супервізія педагогів

Інституційний аудит

Моніторингові дослідження

Сертифікація

Об'єкт експертизи в галузі освіти

Об'єктом експертизи є освітні явища, процеси, результати, документи, матеріали або системи, які здійснюють оцінювання з точки зору їх якості, відповідності стандартам або доцільності впровадження.

До об'єктів експертизи можуть належати:

Освітні програми та навчальні плани.

Підручники, навчально-методичні посібники та інші матеріали.

Рівень підготовки здобувачів освіти (учнів, студентів).

Діяльність педагогів, викладачів і закладів освіти.

Освітні проекти, інновації та технології.

Якість освітніх послуг та їх відповідність державним стандартам.

Управлінські процеси в закладах освіти.

Суб'єкт експертизи в галузі освіти

Суб'єкт експертизи в галузі освіти

Суб'єктами експертизи є фізичні або юридичні особи, які розуміють експертну діяльність, беруть участь у проведенні експертизи, організовують її або є замовниками.

Основні суб'єкти:

Експерти

Замовники експертизи

Організатори експертизи

Учасники експертизи (зацікавлені сторони)

Суб'єкт експертизи в галузі освіти

Експерти :

Фахівці з відповідними знаннями, досвідом і кваліфікацією, які виконують експертну оцінку.

До експертів належать:

Педагоги та викладачі.

Науковці у сфері педагогіки, психології, освітнього менеджменту.

Практики в галузі управління освітою.

Суб'єкт експертизи в галузі освіти

Замовники експертизи :

Освітні установи (школи, університети, професійні коледжі).

Органи державного управління освітою (Міністерство освіти і науки, департаменти освіти).

Громадські або міжнародні організації, які працюють в освітній сфері.

Розробники освітніх програм, підручників чи інноваційних проектів.

Суб'єкт експертизи в галузі освіти

Організатори експертизи:

Це або установи, які відповідають за планування, організацію, контроль та узагальнення результатів експертизи.

Органи державного управління освітою (міністерства, департаменти тощо)

Освітні та наукові установи, які здійснюють дослідження у сфері освіти

Незалежні експертні агенції чи центри.

Суб'єкт експертизи в галузі освіти

Учасники експертизи (зацікавлені сторони):

Учні, студенти, їхні

Педагог

Громадські організації, які представляють інтереси освітян або здобувачів освіти.

Суб'єкти експертизи можуть бути як державними, так і приватними, а також виступати як індивідуально, так і в складі експертних груп чи комісій.

Етика та етикет в експертизі в галузі освітньої діяльності

Основні принципи професійної діяльності експерта:

- 1) прозорості і відкритості;
- 2) об'єктивності і неупередженості;
- 3) чесності і справедливості;
- 4) академічної доброчесності;
- 5) сумлінності і відповідальності;
- 6) конфіденційності;
- 7) незалежності та несприйняття корупційних форм поведінки.

Етика та етикет в експертній діяльності в освіті

Цінності

Академічна
доброчесність

Гуманізм

Демократизм

Повага до
прав і свобод
людини

Верховенство
права

Етика та етикет в експертній діяльності в освіті

Конфіденційність

Збереження
персональних
даних учасників

Готовність до
індивідуального
вирішення
проблем без
розголошення
інформації

Етика та етикет в експертній діяльності в освіті

Прозорість в експертизі освітнього середовища

Доступ суб'єктів експертизи до повної прозорості інформації

Максимальна публічність, залучення всіх суб'єктів освітнього процесу та представників громади, засновника або уповноваженої особи

Відкритість (урахування думки громадськості)

Завдання 1 на практичне заняття 1: підготувати доповідь на одну з тем:

- Зміст поняття «експертиза». Поняття «експертиза в освіті».
- Предмет експертизи.
- Види, функції, принципи.
- Типологія експертиз.
- Загальна характеристика експертної діяльності.
- Поняття «експертна діяльність в освіті». Особливості експертної діяльності. Основні засади експертної діяльності.
- Сутність та зміст експертної діяльності. Цілі експертної діяльності в освіті. Головні завдання експертної діяльності в освіті, їх типи.
- Об'єкти експертизи в освіті. Суб'єкти експертизи в освіті.
- Етика і етикет у професійній діяльності.